

Grafik Sanatı ve İletişimdeki Önemi

Yrd.Doç.Dr.Ergun Tunçkan¹

Özet

Günümüzde öğrenmeyi kolaylaştıran görsel güç olarak grafik olgusundan yararlanılmaktadır. Artık insanlar arasında iletişim aracı olarak grafik sanatının önemi bilinmektedir. Grafik ürünlerinin anlatım gücü, söze dayalı anlatım gücünü aşmıştır. Aynı dili konuşmayan, yazmayan, hatta okuma-yazma bilmeyen insanlara grafik simgelerle aynı şeyleri anlatma olanağı vardır. Grafik iletişimde kullanılan semboller, kelimeler ve resimler bir olgunun paylaşılmasıdır. Bunun en güzel örneği iletişim- etkileşim ikilemi yoluyla kullanılan uluslararası semboller ve trafik işaretlerinde görülmektedir. Bütün grafik tasarımlar sınırlandırılmış 2 boyutlu yüzeylerden oluşur. Görsel unsurlar tasarım yüzeyleri içinde görme duyusuna devinim kazandırılır. Biçim, renk ve dokudan oluşan görseller arasında bağlantı kurulur. Bu ilişkiler tasarımın bütünleşmesini sağlar. Taslak çalışmasında ise izlenen yol karalama ile başlar, ön ve ayrıntılı taslaklarla sürer. Ayrıntılı taslak üzerinde yapılacak son düzeltmelerden sonra grafik tasarımın uygulama sürecine girilir. Grafik iletişim, yüzyılımızda biçimlenen yaşam tarzımızın vazgeçilmez olgusudur. İnsanı çevresine bağlayan halka iletişim yardımıyla oluşur ve öğrenilen bir süreçtir. Öğrenmek amacıyla iletişimden yararlanılır. Kitap okuma ve eğitim sürecini buna örnek gösterebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Grafik tasarım, yaratıcılık, grafik iletişimi

Giriş

İnsanı ve onun çevresi ile olan ilişkilerini konu alan psikoloji, ilk çağlardan günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Kuramsal olarak, duyu organları ile algılanabilen, her türlü süreç ve olgunun egemen olduğu görüşe göre insan, genel olarak tepkide bulunan bir varlık olarak görülür. İnsanı tanımak, onun beklentilerini kestirebilmek, ne gibi etkiler altında davrandığını bilmekle olasıdır. Genel olarak organizmayı birtakım davranışlara yönelten güdüler, türlü gereksinimlerden doğar. Güdü, genel anlamıyla insanı belirli bir davranışa iten ya da götüren nedendir. Güdülerin temelinde içgüdüler vardır. Bunlar doğuştan gelen, öğrenme ile kazanılmayan ve değişmeyen ruhsal güçtür. İçgüdü yanında, doğuştan varolan bir güç de dürtüdür. Dürtü fizyolojik ya da ruhsal dengenin değişimi sonucu ortaya çıkan ve organizmayı tepkilere sürükleyen bir iç gerilimdir. Hava soğduğunda beden ısısının düşmesini önlemek için daha fazla giyinmek gibi. Gerçekte içgüdü ve dürtüler güdü kavramı içinde yer alır. Aralarında sıkı bir bağ vardır. Güdü kavramı içine eğitim, ilgi, istek, tutum, umut, beklenti, amaç v.b. anlamlar girmektedir. Doğal güdüler tüm canlılarda vardır. Doğal güdülerin doğuştan, toplumsal güdülerin ise sonradan kazanıldığı kabul edilmektedir. Bireyin sosyalleşmesi çerçevesinde içinde yaşanan kültür ve değerler sistemi, güdü kaynaklarını biçimlendirmektedir. Bu biçimlendirme, bireyleri ve grupları eyleme geçirip onları yönettikleri ölçüde toplumsal yaşamı etkilemektedir. Bireysel düzeydeki güdüleme, algılama ve değerler gibi psikolojik olay ve süreçler, toplumsal düzeyde sosyal sınıf, kültür gibi olay ve süreçler olarak gelişmektedir. Bireysel ya da toplumsal davranışlar belirli bir öğrenme ve eğitimin ürünüdür. Bu davranışları düzenleyen ve yöneten, güdüleyip yönlendirebilen ait olunan grup ya da toplumdur. Güdüleme olmadan, öğrenmeden söz edilemez. Algı ve güdü birbirleri ile bağlantılıdır. Güdüler algıları etkiler, algılar ise ortada duran ve elde edilebilir olan amaç ve yöntemleri tanımlarlar. Öğrenme ise kazanılmış bir davranış biçiminden ibarettir.

¹ Yrd. Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Öğretim Üyesi

Grafik iletişimde grafik süreci yaratıcı görme ve tasarım, yaratıcı düşünme ile gerçekleşir. Etkili bir grafik öz, yalın, anlaşılabilir ve çarpıcı olmalıdır. Bir grafik eserin etkileme gücü, bütünlüğü bir yapı içinde, karmaşıklıktan uzak sade bir anlatım ile koşuttur. Grafik görsel olarak algılanan görüntülerle ilgili bir kavramdır. İletişim ise bilgilerin insanlar arasındaki etkileşimidir. Yürürken uyarı işaretlerini yada trafik lambalarını algıladığımızda çevremiz ile iletişime gireriz. Bu bilgi alış-verişi insanları diğer canlılardan ayırır. Yazılar, resim ve fotoğraflar başlıca grafik iletişim amaçlarıdır. Her grafik obje iletişimin etkisini arttıracak biçimde tasarlanmalıdır. İlk kez gittiğimiz yerleri bölge haritaları aracılığıyla tanımaya çalışırız. İlaç kutularını ambalaj üzerindeki farklı yazı ve renklerden oluşan grafik imgelerden ayırt edebiliriz. Grafik sanatı için bir duygunun, bir tasarımın içinde yer alan yöntemler bütünüdür diyebiliriz. Grafik tasarımda süreç gözlem, araştırma, ilişkilendirme, yaratıcılık, uygulama ve sonuçlandırmadan oluşur. Grafik tasarımı eğitimi alan bireylerde eleştirel, yaratıcı, yenilikçi, katılımcı ve ileriyeye dönük olma özellikleri gelişmiştir. Bunların arasında yaratıcılık ön plandadır ve önceden kullanılmamış kavram ve görsel unsurlar arasında bağlantılar kurma yeteneğidir. Yada iletişim sorununu çözme becerisidir.

Uluslararası Sembol Örnekleri

Hayalgücü olmadan düşünme üretimi yapılamayacağı tartışılmaz bir gerçektir. Yaratıcılık okuma, gözlem ve araştırma sözcüklerinin bileşkesinden doğar. Tasarım süreci sorunun tanımı, bilgi toplama, yaratıcılık ve uygulamadan oluşur. Uygulamada çizgi, ton, renk, doku, biçim ve ölçü kavramları gözönünde tutulur. Tasarımın ilkeleri arasında denge, orantı, çerçeveleme ve bütünlük yer alır. Görselleştirme bir tasarımın en önemli yaratıcı evresini oluşturur. Grafik tasarıma görsel bir iletişim sanatı gözüyle bakabiliriz. Tasarımcı uygulama yöntemleri yardımıyla, görsel algılama ve görsel iletişim becerilerini gözönünde bulundurmaya zorundadır. İletişim, grafik tasarımın vazgeçilmezidir. Tasarımcı iletişimi, çağdaş beğeni anlayışıyla sunmalıdır. Bu nedenle yeni eğitimleri, teknolojiyi, sosyolojiyi ve politik v.b. sorunları yakından izlemelidir. Bu değişim hızı nedeniyle tasarım eğitimi bir yaşam boyu sürer. Grafik tasarımcı, sözcükleri ve objeleri görsel bir iletişim oluşturacak biçimde sentezleyerek izleyicinin çözebileceği bir denklem biçiminde sunar. Yaratıcılığın koşulu deneyim, gözlem, araştırma ve algıdır. Değerler ve duygular semboller aracılığıyla yansıtılırken renk ve biçimlerle somutlaştırılırlar. Tasarlama, varolmayan bir ürünün ortaya konması amacıyla yapılan eylemdir. Yaratıcılık bireysel özgürlük ile yaşamı algılamaya ve aktarmaya yetisi olup varolan bilgi birikimi ve deneyimin yeniden sentezlenmesidir. Tasarım eğitiminde algı, daha iyi görme ayırmsamalar yapma, bağlantılar kurma yeteneğidir. Sanat eğitimi bireyin düşünce, duygu ve izlenimlerini aktarmadaki yaratıcılık gücünü estetikle birleştirme çabasıdır. Bütün grafik tasarımlar sınırlanmış 2 boyutlu yüzeylerden oluşur. Görsel unsurlar tasarım yüzeyleri içinde görme duyusuna devinim kazandırılırlar. Biçim, renk ve dokudan oluşan görseller arasında bağlantı kurulur. Bu ilişkiler tasarımın bütünleşmesini sağlar.

İnsanın algılama ve davranış biçimlerindeki ortak içgüdüsellik araştırıldığında; birçok olay, durum, renk ve biçim karşısında aynı algılama ve davranış özellikleri gösterdikleri gözlenmiştir. İnsanda görme yetisi, algılamada çok önemli bir rol oynar. Bu nedenle görsel iletişimin önemi büyüktür. Eğitici, yön verici ve uyarıcı gücü ile halka yol gösterici özelliği, grafik sanatının çağlar boyu önemini ve etkinliğini sürdürmüştür. Bu amaçla grafik sanatından, etkin bir iletişim aracı olarak, yaşamda geniş bir biçimde uyarıcı görevinde yararlanılmaktadır. Grafik iletişiminin uluslararası anlayışa sahip olması önemini artırmaktadır. Grafik sanatlar, sürekli olarak kendi kendini üreten, yaratıcı ve yapıcı düşünme süreçlerinin sonucunda filizlenen sanatlardır. Titiz ve dikkatli çalışma, tekniğe egemenlik, kullanılan gereçlere birlikte düşünme, çoğaltma tekniğine uygun tasarım, grafik işleminin ön koşuludur. Grafik imgelem (nesnelerin zihindeki biçimlerini oluşturan meleme) gücü, yaratıcı bir güçtür. Çünkü grafik tasarım ve grafik düşünme olgusunda, öznenin gerçek niteliği ya da dış görünümü yerine, bu imge ile izleyici arasındaki görsel diyalogun amaca uygunluğu önemli bir ölçüttür.

Görsel gereç, öğrenme süreçlerine iki amaçla girer: 1- Güdüleme, 2- Bilgi aktarma. Öğrenmenin görsel gereçle kolaylaştığı bir gerçektir. Öğrenmeyi kolaylaştıran bu görsel güç, etkili bir grafikte, "İletişim-Etkileşim" ikileminin oluşturulmasını sağlayabilir. Bu ikilemden akılcı bir biçimde yararlanmak ve alınacak sonuçlarla hazırlanacak grafiklerin toplumu çeşitli alanlarda yönlendirebileceği düşünülebilir. Örneğin bu alanlardan 1.si reklamcılıktır. Çeşitli mal ve hizmetlerin topluma sunulmasında reklam grafiğinden yararlanılmaktadır. Çoğu zaman bir mamulün beğenilmesi, kalitesinden çok ambalajının rengi ve biçimi ile satın alınmasını sağlayabilir. Bir mamulün tanıtımında kullanılan çarpıcı bir afiş o mamulün satılmasını kolaylaştırabilir. Bu ya da buna benzer örnekler çoğaltılabilir. Grafik uyarılarla birey ve gruplara istendik davranış kazandırma, onları belirli davranış biçimlerine yönlendirme olasıdır. Grafik iletişimin etkili gücü ile toplumda okuma alışkanlığının kazandırılması, ağaç sevgisinin aşılması, çevre kirlenmesinin önlenmesi, bulaşıcı hastalıklardan korunma tedbirleri v.b. konularda yapılacak grafik çalışmalarında bireyleri yönlendirilebileceği düşünülebilir.

Sonuç

Geribesleme iletişimin gelişerek sürmesi için gerekli koşuldur. Grafik sanatçısının aldığı her tepki ileride yapacağı çalışmaların alt yapısını oluşturan parçalardır. Bireylerin düşünceleri, tanıtılan ürün hakkındaki davranışları, tasarımcının mesleğinin geleceğine ışık tutan etkili aydınlatıcılarıdır. Sunulan ürünün, kendilerine ulaşan bireyler tarafından nasıl algılanıp değerlendirildiği, yapının ve yapım sürecindeki yöntemlerin onaylanıp onaylanmadığı, içeriğindeki iletilerin hedeflenen noktalara ulaşip ulaşmadığı öncelikle grafik tasarımcı tarafından merak edilmekte ve öğrenilmeye çalışılmaktadır. Sanat yapıtı hakkındaki izlenimler ve tepkilerin öğrenilmesi sonucunda sanatçının başarı düzeyi, yapıtın yeterliliği anlaşılmış olmaktadır. Her grafik sanatçısı düşünce ve duygu dünyasındaki birikimleri ve bilgilerini kullanarak ürettiği yapıtının insanlar üzerindeki etkilerini ve bireylerde oluşan izlenimleri öğrenmek ister.

Grafik tasarım uygulamada devingen bir anlatımı yansıtmalıdır. Görsel bilginin insanlar arasındaki akışını sağlayan iletişim grafik sanatının var olmasını sağlar. İyi bir tasarım geleceğe yönelik bir yatırım olarak görülebilir. Günümüzde yaşamı kolaylaştırma, grafik imgelerle iletişim kurabilme alışkanlığımıza koşturduğu söylenebilir.